

Abril.

Redacció i Administració:

R. Catalunya, 38, 1.^a

— Telèfon 17135 —

Preu: 50 cèntims

SUBSCRIPCIÓ:

6 pessetes trimestre

SETMANARI NACIONALISTA D'ESQUERRA

ANY I - NÚM. 19

SURT ELS DISSABTES

BARCELONA, 31 DESEMBRE 1938

Editorial

El Govern de la República acaba de donar davant del món una lliçó més de com aquesta cada dia va acostant-se a la normalitat constitucional que el poble elector llurament va donar-se l'any 1931. Ens referim a la creació del Comissariat de Cultes. Es endebades que hi hagi algun sector que ofuscat pel seu sectarisme no hagi comprès el formidable abast que aquesta creació comporta en benefici de la nostra causa. En primer lloc perquè és impossible negar l'existència de la religiositat en el territori de la República per la senzilla causa que uns militars van sublevar-se i una clerecia fent-hi causa comú, es parepetà sota les àmplies bóvedes dels temples dedicats al culte catòlic. I, per altra banda, perquè ningú està avui suficientment autoritzat per aixecar la bandera revisionista de la carta fonamental de la República. Si aquest Codi Bàsic respecta el dret de consciència i té establerta la llibertat del culte religiós, no és hora, avui, de proposar-ne la seva suspensió ni en aquest ni en cap altre extrem, sempre i quan la seguretat general de l'Estat estigui assegurada.

Cal a més a més consignar que una de les propagandes que més mal ens han fet per a l'ajuda moral i material a la República, ha estat l'allunyar els grans sectors religiosos, en especial el catòlic, del món sencer per certes activitats reprobables dels primers moments de la rebel·lió militar. Avui, sortosament i gràcies a l'encert de la propaganda del Govern de la República, tot això ha anat esfumant-se com una llegenda de por o bé un mal somni d'infant entremaliat.

La llibertat efectiva religiosa que comporta la creació del susdit Comissariat de Cultes, així com en el camp catòlic l'establiment del nexa de relació entre el Vaticà i la República, ha fet més que quanta propaganda tendenciosa s'hagi fet pels medis rebels en el transcurs de dos anys i mig de guerra. És, doncs, sense cap mena de reserves que ens felicitem d'aquesta encertada actuació suara remarcada.

No volem, però, finalitzar aquest comentari, sense deixar de consignar l'actuació meritíssima i de molt temps enrera efectuada en aquest sentit, pel Govern d'Euzkadi i pel de la Generalitat a través, aquest darrer, del seu Comissariat de Propaganda.

Femina

EL RETORN A LA LLAR

No, no anem a fer una mena d'apologia bíblica com la paràbola del fill pròdig; senzillament: nosaltres, que malgrat el nostre modernisme i despreocupament, som tan sentimentals, tan de casa i d'aquestes petites i agradables coses, el que suara ens ha passat no podia deixar de fer-se sentir.

Després de tres anys d'absència, hem retornat a la llar. Bé, si; però no n'hi ha per tant, podreu dir i amb raó. Doncs, si que n'hi ha per tant. Veniu, veniu amb nosaltres i amb nosaltres viviu aquest tres anys de què us hem parlat. Viviu-los a la capital catalana, viviu-los treballant, vivint sols, lluny dels vostres i dels vostres més cars afectes. I recordeu, recordeu totes les vostres persones i coses i el que heu deixat darrera vostra. I per poc sentiment que tingueu, sentireu l'enyorança de tot això. No voldríeu, no, deixar la gran capital, mig us heu aclimatat a ella, us hi heu creat, també, bones amistats i relacions; però el seu traït, el seu cosmopolitisme, el seu dinamisme i el seu viure intens, no són prou per a esborrar de

vosaltres el dolç record de la ciutat, tan quieta, tan tranquil·la, tan clara, tan estimada.

I ha pogut més el passat que el present. I heus-ens aquí altra vegada a la nostra ciutat enyorada i estimada, heus-ens aquí altra vegada amb els nostres i entre els nostres, a casa nostra; altra vegada els carrers i places tan coneguts — ai, ara mutilats horrorosament per la metralla feixista! —, que tots ens recorden episodis de la nostra infantesa primer i adolescència després. Aquell carreró de prop de casa on tantes vegades hem jugat amb nois i noies, convertits també nosaltres en xicotots entremaliats i rebels; aquella placeta de la font, on, posant-hi el dit al canó, fèiem sortir l'aigua amb força i mullàvem a qui fos. Més tard ja — ja érem grans llavors, dotze i catorze anys — les classes nocturnes a l'Escola de Treball. I ara, com un capriciós acudit del destí, en el que havien estat aules de l'Escola — ara traslladada per motius de guerra —, les oficines on treballem. Quina agradable coincidència! Les aules són les mateixes,

i si bé ara no hi ha el bullit natural que promouen els infants, tancant els ulls i esforçant sols un xic la memòria, ens retrobem altra vegada uns anys endarrera. El professor, la pissarra negra, les aules, els companys, a un recó la calavera. Recordo: una vegada, a l'hivern, aprofitant una absència improvisada del Professor, amb el seu abric i capell i guants, nosaltres, més terriblement endimoniats que els altres, vestírem a la calavera; quan ja la teníem convenientment ajancada, el Professor es presentà. Ningú ens delatà, malgrat prometre un càstig col·lectiu, davant de la nostra actitud i fent-li verament gràcia l'acudit, novament el Professor sortí de classe, però, aquesta vegada, creiem que per a dissimular una rialleta indiscreta.

I la gran escala, ampla, blanca, de baixos esglaons, que si pujàvem de tres en tres baixàvem saltant a grans rengles — quan no ens veia ningú ho fèiem per la barana, com si anéssim a cavall. — I la placeta de davant de l'escola, amb els seus arbres olorosos quan estaven en flor, com ens servien de defensa amb els nostres jocs d'investir-nos pel sol fet de córrer per córrer, per a donar sortida als nostres nervis massa estona quietes.

rer per córrer, per a donar sortida als nostres nervis massa estona quietes.

I, després, la llar. Cert que ara a la llar d'abans no hi som: l'aviació assassina a sou del feixisme internacional ens l'ha fet inhabitable. Però, així hi tot, hem retornat a la casa del camp — aci, a la nostra ciutat, tothom viu al camp; la nostra ciutat n'és una, malauradament, de les més perjudicades de Catalunya, i els seus habitants al matí treballen a la ciutat i a la nit viuen al camp — que abans era el nostre turment, ja que anar-hi a passar solament un dia, representava no poder anar al cinema o deixar-nos perdre un partit de futbol. I, ara, la nostra casa de camp ens ofereix amorosa el seu aixopluc i ens brinda, magnànimament la bellesa incomparable del viure al camp.

Hem retornat a casa. I no, no enyorem pas la gran Capital. La nostra ciutat, modesta, quieta, tranquil·la, sempre estimada i ara més en veure-la horrorosament mutilada, ens compensa, amb escreix, del viure modern i agitat de la Capital Catalana.

ANTONIA ABELLÓ

DEL CAMP SOCIAL

Angoixosa situació dels funcionaris de la Generalitat

Considerem de justícia fent-nos ressò del descontent que existeix entre els funcionaris de la Generalitat a causa del difícil que se'ls ha fet la vida pels persistents augmentos experimentats en tots els articles necessaris per a la vida, sense que hagin vist cap mena de millora en llurs sous. No deixem de comprendre que deuriem ésser altres estaments els qui haurien de defensar les justes reivindicacions dels treballadors al servei del Catalunya, com no veiem, però, que cap organització sindical ni cap portaveu dels que és titulen defensors dels interessos de la classe que viu sotmesa al salari s'ocupin de la greu situació econòmica dels obrers a què ens referim, segurament, algú: d'ells, per no posar en evidència a coreligionaris seus, anem a ocupar-nos-en des de les pàgines d'ABRIL.

No hem cregut mai possible d'establir la igualtat econòmica entre els humans, però, sempre, hem considerat factible l'establiment d'un règim que assegurés a cada treballador, tant els qui estan al servei d'empreses privades com els que serveixen a organismes públics, una retribució amb la qual poder satisfer les seves més peremptòries necessitats. Això, tan natural, i que, monetàriament, d'ençà l'any 1936, ho han assolit tots els treballadors de Catalunya, n'estan molt lluny encara els que depenen del primer Organisme públic de la nostra terra. Veritat que alguns treballadors dependents de la Generalitat gaudeixen d'un sou que, monetàriament, podrien satisfer totes llurs necessitats; però, la immensa majoria, i sobretot els d'inferior categoria, són retribuïts amb un sou tan irrisori que constitueix un escarni, donades les circumstàncies actuals. Malgrat el considerable augment que en el transcurs de l'any que avui acaba han sofert tots els articles necessaris per a la vida, els treballadors de la Generalitat perceben els mateixos sous d'ara fa un any; cosa incomprendible per quant als altres treballadors els han estat, en el transcurs del mateix, augmentats dues vegades i en

molt casos tres, donant-se el cas que la totalitat dels treballadors de Catalunya, a excepció feta dels funcionaris de la Generalitat, perceben doble sou que ara fa un any. I, mentre això ocorre, als funcionaris de la Conselleria de Treball sovint se'ls fan redactar Ordres per tal d'autoritzar augmentos de sou a obrers que ja guanyen doble que ells. Fins els funcionaris de l'Estat han tingut més sort que els de Catalunya, ja que, a part dels augmentos que els foren concedits en concepte de trasllat de residència i de vida cara, fa quatre mesos els en fou concedit un altre de tres-cents pessetes mensuals en concepte de plus de guerra.

Cal esmentar, també, com no és solament en la qüestió monetària que els obrers funcionaris de la Generalitat estan en inferioritat de condicions respecte als altres obrers, sinó que també en altres aspectes, com, per exemple, el de reparar-los-hi, periòdicament, a molts d'ells gèneres dels que fabriquen o confectionen i amb els quals els és fàcil d'assortir-se d'altres articles necessaris per a l'alimentació, cosa amb la qual els treballadors a què ens referim no poden comptar. Per altra banda, al funcionari de l'Estat, tot i que ja com més amunt hem dit, són més ben retribuïts que els que depenen de Catalunya, els hi és facilitat, mensualment i a preu de taxa, un lot de queviures que val tant o més que tot el que guanyen els de la Generalitat.

Que jutgi l'opinió pública si és possible de la manera com s'han posat les coses, atendre les necessitats d'una família amb el sou de cinc-cents setze pessetes, que és el que guanyen la immensa majoria dels funcionaris dependents del Govern Català.

Per la nostra banda, considerem que si la feina que efectuen els funcionaris és útil a Catalunya, han d'ésser retribuïts decorosament o, almenys, posar-se'ls al nivell dels altres treballadors, i si pel contrari, es considera que pot prescindir-se d'ells deuen haver d'ésser acoblats en altres feines de més rendiment.

MIQUEL VILAGINÉS

Juventut

Lladó Figueres parla de les Jerec

P. C. 16 de desembre 1938

Estimat amic: Reflexions i meditacions sobre la marxa, les possibilitats presents i les futures de les nostres joventuts — i del Partit en general — m'han fet comprendre — cada vegada amb més justificació — la necessitat de vitalitzar-les i de dotar-les d'una orientació i d'un pla de treball a realitzar.

Circumstàncies com les presents, lluny de significar una parada en la marxa de les organitzacions de joventut, crec que exigeixen una acció de ritme accelerat. La joventut que és als fronts ha de tenir la garantia absoluta que la seva respectiva organització política, no s'ha paralytitzat, ans bé, actua per a ordenar-ho tot i per resultar més útil, més profitosa en l'esdevenidor, a més de significar una defensa dels ideals que hom manté amb més fermesa que mai.

Com endegar la marxa de les J. E. R. E. C.? Com fer-ne una força audaç, intel·ligent i activament eficaç? Mil camins ens hi conduïren, però, prèviament, indispensablement — ho crec honradament — cal passar per un: per la celebració d'un congrés, d'una conferència, d'una assemblea — digueu-ne com vulgueu — en la qual hi hagi representada la joventut del Partit que és al front.

D'aquesta àmplia reunió podrien sortir-ne resolucions concretes, previ un rigorós anàlisi de la situació, previ un estudi profund de les nostres possibilitats immediates i futures, previ un tractat de realitzacions a escometre, prèvia una consulta als combatents. D'una manera particular, aquesta consulta als combatents enrobustiria l'actuació de les J. E. R. E. C. i donaria llum, prestigi i autoritat als seus dirigents.

Podria nomenar-se, també, un gran Consell nacional que aplegués, indistintament, militants joves i actius de la reraguarda i del front, Consell que assumís tota la responsabilitat de l'acció política.

No sé si pot ésser atesa aquesta suggerència meua, però m'atreveixo a dir que podria ésser estudiada. Tu, i els altres companys, ja teniu prou criteri per a jutjar i resoldre el que us proposo. No crec que pugui oposar-s'hi ningú — i en aquest cas, caldria que demanéssiu arguments que us poguessin convèncer — sinó que tothom hauria d'observar-ho i d'acollir-ho bé i àdhuc amb entusiasme.

Fa temps que no ens hem reunit; fa temps que no hem pres contacte. I, han passat moltes coses, amic; s'han acreditat i s'han afirmat valors — individuals, col·lectius; socials, polítics — i s'han desacreditat i establert molts prestigis i moltes teories. Nosaltres seguim en peu. Més convençuts que mai, més entusiastes que mai. Demostrem-ho. I demostrem que som aptes!

Res més per ara. Records als amics i rep una cordialíssima salutació del teu bon amic

J. M.ª LLADÓ FIGUERES

DEMOCRÀCIA

Com sempre, examinant èpoques prèrites descobrim en les nostres característiques racials uns antecedents que tot determinant la nostra actuació actual, ens patentitzen la impossibilitat de fer altra cosa.

I, és això el que un dia darrera l'altre hem de fer, per a rebutjar i ofegar desviacions de conseqüències sempre lamentables.

Altrament, la nostra consciència clara de la pàtria no pot ofegar la responsabilitat que comporta l'ésser producte d'un seguit d'esdeveniments que no podem oblidar perquè els portem amb nosaltres.

I, en conseqüència, davant la concepció plaent i agradable que sempre el nostre poble ha tingut de la vida; davant dels esforços que sempre ha fet per mantenir-se dins la veritable democràcia, — aplicació pràctica d'aquella concepció —, avui la joventut catalana, té l'obligació ineludible d'erigir-se en defensora de la democràcia, perquè solament amb ella és concebible també la nostra llibertat nacional.

Efectivament: el feix ni cap altre sistema de principis centralistes poden garantir-nos; en un règim on una autoritat màxima monopolitzi els ressorts econòmics i polítics del país, una altra llibertat més àmplia que aquella que, afectivament, és la concessió d'un permís per al cultiu del folklorisme.

I nosaltres, necessitem alguna cosa més que això: Perquè Catalunya sigui efectivament lliure, els seus fills necessiten una llibertat d'acció i una llibertat de pensament, que solament escau concedir-les a la democràcia.

Examinem, sinó, la Història; La mentalitat del menestral o del burgès no solament influència la nostra economia i la nostra política, sinó que es manifesta també en les belles arts i en la literatura, marcant així en l'espiritualitat medieval catalana una tònica que el fanatisme i la rigidesa de la filosofia escolàstica combaten. I, és que aquesta mentalitat, si eludim els confusionismes posteriors que després l'han

desvirtuat, és l'encarnació perfecta de l'edemonisme — mai de l'utilitarisme que avui se li atribueix — i, indiscutiblement, com tots els pobles, aquesta felicitat, que la mentalitat catalana ha concebut sense desviacions, és la fita màxima de Catalunya.

La Croada contra els albigesos que determina la fi de la nostra expansió pel migdia de França, és alhora un esforç que aquell sentit sever de la vida, del que abans parlava fa, per destruir l'esclat magnífic d'una mentalitat mai superada, en la qual l'enigma i els sentiments a la recerca de les tres supremes finalitats de l'home, el Bé, la Belleza i la Veritat formen un conjunt homogeni que integren un ideal humà.

Observem, després, que vençuts els catalans en la batalla de Moret (1213), especialment la nostra literatura és impulsada per les dreceres que vol la submissió de l'esperit, i veurem com llavors aquest nou tipus de literatura decau fins restar anul·lat, car a casa nostra no té ambient on desenvolupar-se.

Catalunya sempre, doncs, ha volgut mantenir aquest sentit ampli de la llibertat compatible amb tots els avenços socials, perquè els encarna: Avui, nosaltres, no podem defugir l'obligació tradicional dels catalans: defensar la democràcia.

La joventut pot acceptar aquest comès sense reserves. Així com antigament a casa nostra s'encabien alarbs, hebreus, cristians i representants de moltes altres doctrines, Catalunya, avui, accepta i recull totes les innovacions de l'ordre que siguin, sempre i quan respectin i proclamïn la llibertat individual i col·lectiva, base de la seva actuació.

Però, les agafa per assimilar-les al seu règim liberal i demòcrata, sense voler, però, sotmetre's a cap dogma, antípoda sempre a l'amplitud del seu esperit.

Es per això que combatem al feix. Es per això que ens considerem incompatibles a tota concepció que prediqui el que prediqui atenti contra els principis de llibertat: perquè som catalans.

LLUM VALLS

A LA NOVA CASERNA

Dia de joia per als soldats que estàvem en l'antiga caserna. El Govern, vetllant sempre pels ciutadans que amb el vot primer i amb les armes més tard varen donar-li la plena seguretat de regir els destins de la nostra Pàtria, ens ha disposat un nou estatge. De la magnificència del nou edifici que ens ha deparat la gentilesa dels nostres governants, és obvi parlar-ne; la vostra mirada escrutadora sabrà apreciar en tota llur bellesa els detalls i la puresa de línies d'aquest nou edifici que porta per nom el del gloriós primer President de la Catalunya oficialment lliure Francesc Macià. La nostra toska ploma es resisteix a plasmar en el paper la sèrie d'emocions que experimentarem en travessar el llindar d'aquesta caserna; la franquejarem corpesos per llur grandària, que us encomana un desig estrany de créixer, d'ésser un colós, també. A dintre ja, la impressió rebuda a l'exterior es transforma; ací tot és blanc, el gran pati està amarat d'una claror agradable, sense rellums massa vius que us fereixin la vista, les seves parets austeres, no exemptes per això de gràcia, fan que us hi trobeu bé ací, us fa l'efecte d'ésser a casa vostra, i, sense conèixer-la del tot, ja comencen a estimar-la.

Som al tercer pis; per la gran munió de finestres obertes entra a pleret el sol i la llum, inundant de vista i claror totes les estances espaioses i confortables. Ens acostem a una de les finestres; Barcelona

hi queda emmarcada al lluny; el pensament vola ara per les regions de la fantasia: és tan bell contemplar la volguda capital catalana d'aquesta alçària! La manca de remors, la somnolència que us produeix aquest dia de tardor, fa que se us aparegui la capital, cap i casal de Catalunya, com adormida sota el bes del sol amb l'atzur intensíssim de la Mediterrània als seus peus servint-li a l'ensens de dossier. Però, Barcelona no dorm! La sentim dintre, molt dintre nostre, que treballa activament, avui sense treva ni descans per a poder — demà — gaudir d'un repòs ben merescut; una gran confiança s'apodera de nosaltres. Tenim la raó que reposa en la confiança de la victòria, tenim també els nostres fusells per a barrar el pas a l'enemic i al nostre costat els pits generosos de tots als germans nostres vinguts d'altres terres espanyoles que com nosaltres lluiten i lluitaran fins a morir, perquè la nostra terra no es vegi mai per mai violada per la petja de l'estranger vingut en so de guerra i amb pretensions d'invador.

Respectem-la companys la nova caserna, ella representa una fita més en el camí dels nostres ideals de República, Democràcia i Catalanisme.

J. CASTANYS I TORRENT

Barcelona, desembre del 1938.

REMEMBRANCES

No podem oblidar l'Avi Macià d'aquells temps en què va començar les seves prèdiques que tant de prestigi li donaven i que ens donaven la il·lusió de l'abada d'un dia rialler, ple de promences per a la nostra aimada Catalunya...

No podem oblidar l'Avi Macià que l'any 1917 es llançà decididament a la palestra per a defensar els drets indiscutibles d'un poble...

No podem oblidar que un dia ell havia d'anar a donar una conferència a Tarragona per a parlar contra la guerra del Marroc i que va deixar d'anar-hi perquè en la guerra del Marroc no hi tenia res a veure Catalunya...

Recordem també els seus parlaments en mitjans i assemblees, la seva mirada lluminosa i penetrant...

Recordem molts i molts que l'escollíem amb devoció, que recollíem amb fruïció les seves paraules, que en veure'l i en sentir-lo els nostres cors bategaven plens de fe i d'entusiasme, que era per a nosaltres l'apòstol de la deslliurança que venia a anunciar-nos una era nova, de llibertat, de benestança i de prosperitat per a la nostra estimada Catalunya, i que veïem en ell un nou Messies que venia a redimir-nos...

Recordem, també, l'assemblea en què parlaren Macià i els Delegats base i gal·lec de la «Triple Aliança». Tot semblava somriure per a Catalunya, tot...

Vingué la Dictadura. Macià hagué d'exiliar-se. Els capdavanters del catalanisme foren perseguïts, però l'Avi, des de França, treballava i va publicar un manifest, que va fer sensació, en el qual parlava de la propera instauració definitiva de la República Catalana...

Vingué la gesta de Prats de Molló... Nicolau d'Oliver i Masó i Llorens defensaven els drets de Catalunya a Ginebra, davant de la Societat de nacions... Els drets de Catalunya estaven ja en litigi davant de tot el món. Era ja un afer d'ordre internacional...

Macià, l'Avi Macià, semblava l'home predestinat; que el seu nom passaria a la història per ésser el d'un guia i alliberador de pobles; que portaria Catalunya de victòria en victòria, que li retornaria la plenitud dels seus drets, i que com deia ell, Catalunya, triomfant, tornaria a ésser rica i plena...

¿Qui no recorda la sensació que va promoure la seva arribada inesperada? ¿I el seu retorn a l'exili? ¿I la seva arribada definitiva i triomfal? ¿I el seu prestigi immens, aclaparador, com a home que parlava amb fermesa de convicció en predicar-nos el dret indiscutible de Catalunya d'ésser mestressa dels seus destins?

¿Qui no recorda la fe i l'entusiasme ja-

mai superat quan ell proclamà la República Catalana?

Era un cas a penes vist en la història que un poble proclamés el seu alliberament definitiu sense vessament de sang...

Macià ens semblava ésser no sols un home extraordinari, no ja un conductor de multituds, sinó un superhome, un vertader mestre, un guia i educador de pobles, per a portar la Humanitat cap a temps millors...

I en proclamar la República Catalana, amb la fita aquesta que ell assolí i per la qual havia lluitat tant i tant, tenint darrera d'ell tot un poble, Catalunya deixava ja d'ésser una província o una regió sotmesa a un Estat determinat i entrava de ple en el concert dels pobles lliures, i Macià, l'Avi Macià, no era ja un heroi legendari, era una realitat viva i palpable, la seva glòria igualava la dels semidéus, el seu prestigi era immens, indiscutible, la seva fama emplenava els quatre àmbits de l'Univers, i amb la seva gesta s'havia creat una aurèola de glòria digna de les divinitats olímpiques. Davant d'ell s'obrien les portes de la immortalitat.

I aquesta República Catalana, suprema aspiració dels patriotes catalans, sols va durar tres dies...

EMILI BAUDIN I FERRER

«Francesc Macià, Mestre i Cabdill: Tu ens vas donar exemple de bondat amb el perdó i la tolerància, i de pau, amb l'amor i la justícia. Nosaltres hem seguit fidels a la teva doctrina i als teus sentiments. Hem restat fidels a la moral i a l'esperit de Catalunya, sensible, bella i generosa, i per aquests mateixos ideals, Francesc Macià, avui som en guerra. Fem la guerra, Mestre, perquè hem estat agredits, i perquè ens volen esclavitzar. Fem la guerra a la guerra. Fem la guerra a l'odi, a la intolerància, al despotisme, a la invasió. I per a la defensa del nostre patrimoni espiritual quedarem arrapats a la terra estimada fins a esgotar i vèncer les armes destructores de la invasió.»

(De Lluís Companys, davant la tomba de Macià)

CONTE DE NADAL

Pau entre els homes de bona voluntat

Plovia!... Plovia amb cançonera insistència, amb una pluja gelada, menudeta, finíssima com puntetes de diamants, que es calava fins el moll dels ossos...

Aquella nit nadalenca, els viants anaven pressosos com cercant un redós on aixoplugar-se, o un amable caliu vora la llar del foc, o bé la reconfortant ardència d'un escalfapanxes, on poder escalfar-se i refer-se de la gelada...

Anaven de pressa, sense parar esment amb un infant que, balb de fred i xop de mullena, feia via esmaperdut per entre aquella gent feliç, que com una exhalació passava pel seu costat, carregats d'embaumals i presents de Pasqua...

Pobre infantó!... Talment semblava un gafarronet, amb el seu menut caparró, i amb uns ulls vius, lluminosos com dos estels... Caminava d'esma, a la deriva, amb les manetes ficades a les butxaques del pantaló, que tan sols treia de tant en tant per a estendre-les vers els viants, implorant una gràcia de caritat... Tenia la carona esblanqueïda, quasi morada, pel fred; del nas li penjava una candeleta com una arrecada de gel transparent... Cada quatre passes s'aturava bocabadat, enlluernat pels meravellosos presents de Nadal... Cà i llà, com en els contes de les mil i una nits, amb jardins encantats curullats d'immenses riqueses i de brolladors fantàstics de llum; perfums orientals; embriament del paisatge on els arbres apareixien carregats d'uns fruits rars, exòtics, d'or i pedres precioses, com en el conte de "La llantia meravellosa de Aladí"; així mateix apareixien les grans vitrines dels aparadors de les botigues inundades de llums de mil colors, curulles de tota mena de queviures, torrons, fruites, dolços, vins generosos, xampanyes, licors; en fi, talment semblava que el corn de l'abundància l'havien abocat sense miraments de cap mena.

Aquell infant, a cada aparador que trobava, s'hi quedava com enganxat, amb el nasset aclofat als vidres i els ulls desmesuradament oberts, completament ull-près pels cobejats presents de Nadal... Després, quan aconseguia desempellerar-se d'aquests màgics brolladors de llums i golosines, s'encaminava altra vegada tot arraulidat com un moixonet balb de fred, vers d'altres paratges d'ensorní—puix que no altra cosa li semblava a aquell pobre infant—, on s'hi podien contemplar a pleret unes fantàstiques restalleries d'aviram dels Colmados, polleries i d'altres botigues, al costat de les fossineries i carnisseries que semblaven que es feien la competència per a veure qui exposava la carn amb més abundància...

El meravellat infant, encisat de tantes i abundoses coses bones per ell inabastables, que se li apareixien davant els seus ulls esbatanats, quedava palplantat al mig de la vorera, sense esma de donar un pas ni endavant ni endarrera, fins que algun viant el despertava del seu extasi amb una empenya o un cop de cistell... Era la vigília de Nadal, i aquella nit, malgrat aquella pluja fina, precursora de la neu que queia amb tanta d'insistència, i del fred cru, intens, que regnava, la gent no s'estava de res, i es proveïa de tota mena de vitualles: pollastres, capons, galls dindi, polles, oques i ànecs, en fi, tota mena d'aviram i d'altres generes de menjar, beure i cremar; com si després d'aquell dia de Nadal no hagués estat possible l'avituallament d'aquell poble que semblava que tot s'ho gastava per aquella diada, temerós de quedar-se sense...

Aquell infantó — que ningú en feia cas —, s'anava decandint per moments... Arraulidat, arrambant-se per les parets anava fent via poc a poc, aturant-se a cada pas; fins que arribà a la paret d'un gran hotel, per la part del darrera, on hi donaven dos grans finestrells que s'esqueien ésser els de la cuina. Estaven mig oberts, i donaven sortida a l'atmosfera acumulada de les cuines enceses, on s'hi condimentaven els menjars més exquisits; i, a les embriadores sentors dels guisats i rostits, que en aquella hora i amb un ritme accelerat un estol molt nombrós de cuiners estaven preparant...

El nostre infant, en arribar a aquest lloc, ja no va poder anar més endavant. Es deixà caure arrecerat al costat d'una

d'aquelles finestres, però la seva debilitat no va poder aguantar més; entre el cansament, la gana, i el tuf dels aliments que de les cuines dels soterranis pujava, pogueren més que ell, i quedà adormit, carregolatet com un cabdell de fil...

Dintre dels luxosos salons d'aquell gran hotel semblava com si tota l'aristocràcia de la sang i del diner s'hi hagués donat cita. Tota l'alta burgesia de la indústria i del comerç s'havia reunit aquella nit per a celebrar la festa de Nadal, entremig d'un luxe desmesurat, cridaner, insultant...

Les dames lluïen uns escots escandalosos; totes enjoiades de perles i pedreria fina que valien una fortuna, pintades i vestides a l'últim model, imposat per la Star de cinema més en voga... Papallonejaven per dintre aquells salons, incitants, lascives, luxurians, entre un estol d'admiradors embriagats de xampany i arborats de luxúria...

Una orquestra de Tzigants uniformats amb frac vermell, amenitzava aquella balcanal entre la cadència d'uns valsos vienesos i l'esbojarrada melodia del jazz.

La festa estava en els moments més brillants; la multitud de paràsits que en aquella hora de la mitja nit festejaven la vinguda del Messies, amb aquella orgia de llums, de dones impúdiques, vins i menjars de tota mena, quedà sobtadament aturada, sorpresa pel temor i la sorpresa a l'ensem... Les llums que tan profusament brillaven dintre d'aquells salons, s'apagaren de sobte; però immediatament per l'ampla escalinata del fons aparegué davant els seus ulls esporguïts, una visió fantàstica...

Era una dama tota endolada, amb un vel tupid que li arribava fins els peus. Del seu cos es despenya una mena de fosforescència que li aclaria tot el contorn, els seus ulls brillaven sota el vel que li cobria el rostre, com dues brases de foc. Duïa arraulidat al braç aquell infant que ja coneixem;

Passada la primera sorpresa, aquella gent es preguntava què representava allò, però ningú en sabia una paraula; de moment es varen creure que era una sorpresa inclosa dintre el programa d'aquella festa, i esperaren encuriósits a veure en què quedaria.

Aquella dama endolada, però, descendia pausadament els esglaons de l'amplia escalinata, ricament tapissats i adornats amb gentils palmeres i d'altres plantes de saló, sense fer cas de les mirades interrogants, ni del gestes hostils, ni dels rumors estranys que es congriaven al seu entorn.

Per fi, el maître d'hotel, més atrevit que cap altre, i no sabent per altra banda explicar-se aquella estranya aparició, s'interposà davant d'ella i li digué, pres d'una pregona tremolor:

—Qui sou?... I què voleu?...

—Sóc la Dolorosa... Companya dels desamparats de la fortuna, germana dels perseguïts per la injustícia dels homes... mare dels que pateixen fred i fam... i misèria!... I en aquesta nit meravellosa que tots els homes de bona voluntat s'ajunten per a festejar la vinguda del Messies i que en el cel de l'Orient l'estel de l'amor ens guia pel camí de la nostra redempció, he trobat aquest infantó mig mort de fred i de fam, arracerat sota una finestra d'aquest hotel, i hem entrat aquí a demanar-vos una mica de pa, i una mica d'amor... que és el foc que més escalfa... als pobrets que van pel món!...

De mica en mica, refets de la sorpresa i perduda la temor, aquella colla de brètols, que s'havien reunit allí amb el pretext del neixement del Messies, però que els seus sentiments estaven ben lluny de sentir-ne l'intens efluvi d'amor i tendra poesia que se'n despenya, reaccionaren violentament contra aquella intrusa que en tan mala hora els havia anat a trencar l'encís de les seves bacanal...

—Fora!... Fora!... Traieu-la d'aquí!... —criaven aquells sants barons, que es deien cristians i anaven a missa cada festa, i aquelles dames virtuoses que ostentaven penjades del coll, sobre el seu pit, creus d'or i platí sembrades de brillants d'una riquesa incalculable.

—Fora!... Fora!... Traieu-la!...

Ja anaven a posar-li les mans a sobre per a traure-la de mala manera, quan aquella dama endolada enèrgicament cridà:

—Atureu-se!... Que ningú sigui gosat de tocar-me un bri de roba... Ja me'n vaig... però, de veritat, de veritat us dic que dia vindrà que es farà justícia entre els homes, i cada qual trobarà el seu mes- rescut... Dia vindrà que un nou Crist tornarà a expulsar els mercaders del temple, però aquesta vegada perquè no hi tornin mai més... Dia vindrà que l'única riquesa serà el treball realitzat, i l'amor i la pau imperaran entre els homes de bona voluntat...

Callaren totes les veus... Qui sap si, corpresos per les profètiques paraules que acabaven d'escoltar, acotaren la testa avergonyïts i obrint-li pas la deixaren marxar sense que ningú gosés obrir la boca davant d'aquella colpadora imatge del dolor...

Al defora, el cel s'havia asserenat i en la serena bellior dels estels n'hi havia un que brillava amb més intensitat que els altres... Aquest estel fou el que guià a la endolada amb l'infant arraulidat als seus braços i es perdé enllà en mig de la ciutat immensa, fruant de porta en porta de tots els palaus i cases senyorials on semblava que l'amor pels que sofreixen havien de trobar acolliment i soplug, a tot arreu la tragueren de mala manera; no volien saber res de misèries ni de dolors en aquella nit meravellosa de Nadal... Tots tenien bon foc a la llar i una taula ben parada i servida, i no era qüestió de tren-

car-los la digestió amb llàstimes i mi- sèries...

Caminant, caminant, eixiren a les afo- res d'aquella ciutat feliç i confiada, i guiant-se sempre pel lluminós estel d'O- rient, trobaren una caseta d'humil apa- rença, amb les finestres il·luminades per la rogenca, resplendor del foc; i trucaren demanant acolliment.

Els obriren la porta de bat a bat, i sen- se preguntar-los qui eren, els invitaren a entrar.

—Entreu, entreu bona dona!... Que fa molt de fred al defora!... Ací tenim un bon foc i un brou que us retornarà...

Entraren; al redós de la llar li feren lloc entre mig de la família asseguts so- bre els tions que cremaven amb flama- des alegres i acollidores—puix que eren tan pobres que ni cadetes tenien per a seure;—i li oferiren cordialment un tassó fumejant de brou ben calentó i reconfor- tant...

—Gràcies, germans!... ¿Com us pagaré tantes atencions?

—No ens heu de pagar pas res!... — li contestaren.

—Aquesta és la nit de Nadal, en què tots els homes de bona voluntat s'ajun- ten i s'estimen, i es pertexen el pa i un amable caliu vora la llar del foc — li di- gueren.

—Oh, Déu meu!... Per fi he trobat un niu on l'amor no és una mentida!... On l'egoisme i la hipocresia no hi tenen en- trada... I els uns s'estimen als altres es- pontàniament sense cap interès mate- rial!...

I aixecant l'infant enlaire que somreïa extasiat, digué:—Pau entre els homes de bona voluntat!... — RA-MA-TA

ANÈCDOTES.

Som en ple Baix Ebre i en plena febre de campanya electoral, pel Parlament Català... Càlculs, dubtes, ordres, actes de propaganda i en síntesi inseguretat fon- damentada d'un resultat reeixit. Terres les del Baix Ebre, abandonades pels nostres polítics, descuraven gairebé la seva con- dicció de catalans, a despit de reduïts grups de gent de bona voluntat que ens paríem el pit, despertant els sentiments de catalanitat per aquelles contradets. (Croada heroica, que mai no serà prou re- coneguda). En aquestes condicions i en front dels grups Radicals-socialistes (Mar- cel·linistes) que dominaven en absolut, s'inicia la campanya, que tan triomfal- ment havia d'acabar. Com? Per què? L'avi! L'avi en fou l'artífex, la seva figu- ra a l'hora ardua i venerable realitzà el miracle... Ell fou qui penetrà al fons del cor d'aquelles gents tan laborioses i no- bles... Ell guanya al Baix Ebre una nova i decisiva batalla per Catalunya... La lla- vor llançada per la seva pròpia mà fruc- tifica i ja mai més la seva arrel serà extir- pada. La llegenda del tortosinisme s'és esfumada per sempre més, i aquelles ter- res es retroben i els seus esperits es tro- ven cronomètricament encaixats amb la seva manera d'ésser... Catalans! Catalans! i sota la bandera de l'Avi.

El record d'aquella agitada campanya fa reviuere en mi alguns fets personalis- sims del nostre primer President que em plau força de fer conèixer, fets que no per senzills, deixen d'ésser d'un simbo- lisme admirable. Quin magnetisme el d'aquells ulls! Quina uncio, aquella figu- ra!

Un acte de propaganda en un local de Tortosa. Grups diversos interrompen amb la seva cridoria als nostres oradors, la bronca arriba al seu període àlgid quan Farreres Duran fa la crítica de la tasca realitzada per un Ministre tortosí, des del Ministeri d'Agricultura... La cosa va pre- nent mal caire i fins hi ha algun «copot», es senten veus de «Tribuna llibre, Tribuna llibre!»

Enmig d'un garigall eixordador avan- ça imponent i serena la figura de l'Avi, que ja és a primer terme de l'escenari, la seva sola presència imposa un rigorós silenci, com per encant... una petita calma i novament vibra el crit: «Tribuna llibre, Tribuna llibre!», el President invita al sol·licitant a pujar a l'escenari i parlar... és un xicot jove, puja com un llamp, vol parlar... es mira a l'Avi i completament confós no pot articular un mot, fa uns quans gestos incoherents, mira novament a l'Avi i sobtadament es dirigeix vers ell... que passarà? Hi ha qui de la presidència s'avança vers ell com per a evitar quel- com... no passa res... l'orador frustat, abraça al President i tot tornant-se'n al seu lloc va dient entre dents «és que aquest c... d'home no sé el que té, no sé el que té».

Un poble del Montsià... acabem de so- par, després d'un acte brillantíssim i pro- metedor... El sopar és servit per amics nostres i els seus familiars, en anar-se'n l'Avi pregunta per les cuineres, les felici- cita i elles no poden ni saben que dir de tan còfoies com estan, l'abracen, el bes- sen... es treu un bitllet de la cartera i els el dona, protesten, no el volen, però una d'elles diu: «sí, sí, ens el partirem...» i així ho feren. Aquell bitllet va ésser tallat amb quatre trossos i se'n quedaren un bocí cada una; l'endemà l'exhibien pel poble el seu bocí, «és una relíquia, és una relíquia», feien.

En ple acte, també, en un local d'un poble d'aquelles contradets... mentre un de l'equip parlava, em fa l'Avi a cau d'orella: «Febrer, guanyarem!» «Es clar, que sí!» replico, «O, bé — diu —, és que els altres porten a la candidatura un nom — permeteu que me'l calli —, que no pot reeixir de cap manera; és un bon xi- cot i val força, però tot ho empastifa, porta m... a les sabates.» I així fou!

JULI FEBRER

Cada pit, una muralla, President! Darrera de cada pedra, al cim més alt de cada muntanya, a tot arreu i, pam a pam, el cor d'un català defensant el territori i l'ànima de la nostra Catalunya, President!

(De Lluís Companys, davant la tomba de Macià)

CAMINS DE DOLOR

Poemes de la nostra guerra

XIV

GORA EUZKADI ASKATUTA!

Gora Euzkadí, catalans!
Gora Euzkadí, i Catalunya!

Els nostres germans del Nord
porten dol a les entranyes!...
Que la Pàtria uns fills traïdors
l'han venuda a mans estranyes.

¿Quina fera els ha engendrat,
fills bords de la negra Espanya?
¿Quin mal vent els ha enfollit
que la mort els acompanya?...

En nom de la religió
i del Crist que no els empara,
assassinin els infants
que llur vida ens és tan cara!...

Mercenaris estrangers
porten les dents esmolades,
i les mans xopes de sang
de dones assassinades...

Aligots negres, covards,
que no donen mai la cara,
han ennegrit nostre cel
i enfosquit la llum tan clara!

Com aus de mal averany
porten la mort a les ales!
Quants nius hauran destruït
amb plom de les seves bales!...

Quina basarda que hi fa
dintre la llar enrunada!
Els infants esporuguits
han fugit en desbandada!...

Vaixells que solqueu les mars!
Bressols de nostra mainada!
Defenseu-los del taurons
que la mare és enterrada!...

El pare lluita per ells
i per la Pàtria estimada!
Amb coratge de lleó
contra la xurma malvada.

L'Arbre de la Llibertat!
Guernica! Tassa de plata!
Eibar, Durango, tresors
tenyits de roig escarlata!

Bilbao! Màrtir ciutat!
Quin malestruc t'aclapara!
Has vist entrar els teus botxins
i t'has sentit ultratjada!...

Els nostres germans del Nord
defensen cara la vida!
La Pàtria, amb la sang dels fills,
rebrotarà amb més florida!

Gora Euzkadí, catalans!
Gora Euzkadí, i Catalunya!...

R. MASSIP I TARRAGÓ

NOTA: Aquesta composició fou escrita quan Bilbao caigué en poder de l'invasor

PUBLICACIONS REBUDES

Una hora decisiva per a l'Esquerra - J. Viader i Alemany

La manca d'espai no permetrà fer l'estudi en l'extensió que voldríem d'aquest interessant opuscle que porta per títol, el que encapçala aquestes ratlles; títol que per si sol és tan suggestiu que de fet ens dona una impressió a l'avançada del veritable abast del seu contingut. Per a nosaltres no ens ha sorprès la preparació cultural política del militant esquerrista, J. Viader, puix que ens era coneguda de fa anys. En aquesta conferència editada, se'ns mostra un home que en els moments difícils que travessa un partit i la pàtria catalana, sap donar la nota d'alerta, concebuda amb una ordenació acurada del per què de la mateixa, seguida de

solucions específiques. Viader Alemany vol conduir a l'Esquerra pels camins de la seva majoritat a la nostra terra dins un contingut nacional, polític, econòmic i social, predeterminat en la concepció pura del liberalisme i la democràcia eficient. El seu pla de realització immediata mostra en quin bon terreny situa el nostre nacionalisme dins l'obrerisme netament català, i amb ell el respecte a la nostra concepció sindicalista, del tot impossible desviar-la o acceptar-ne d'altres exòtiques al nostre tarannà individualista. És per això que concep una llibertat nacional a base d'una gens restringida llibertat dels homes.

En una paraula, Viader Alemany, ha cridat fort, amb elegància i en hora oportuna. Nosaltres li augurem que no quedarà la seva crida d'alerta en un terreny inescollat, ans el contrari, trobarà amb ella l'escalf necessari i ben merescut per a poder continuar amb l'obra tan ben iniciada.

FRANCESC PADRÓS

Les hordes feixistes italianes que la darrera setmana pensaven «conquistar» Catalunya, han estat degudament saludades pel nostre gloriós Exèrcit Republicà. Amb quin goig, els catalans nacionals, recordem el nom avui ja històric de: **Guadalajara!**

Nadal del 1938

Empal·lideix l'estrella d'Orient,
que els bàrbars han sortit de la tenebra.
La terra cruix i s'estremelx la gebre
d'aquest Nadal sagnós i furiat.

Temps era temps que l'ombra de Nadal
donava un deix de pau en tota cosa.
Avui, l'humil Jesús és una nosa
pets forjadors de l'Imperi del mal.

Aquest Nadal serà nu de cançons,
seran buides les taules que eren plenes,
i emmudiran aquelles veus serenes
dels infants qui clouran els finestrons.

Pels aires volaran les aus del mal
i ofegaran la més clement paraula.
Després del crim s'asseuran a la taula,
invocant el misteri de Nadal.

JOSEP M.ª PROUS I VILA

CARNET INTERNACIONAL

La conferència interamericana de Lima, ha donat per finits els seus treballs amb la signatura de la declaració conjunta, el text de la qual ha donat a conèixer la premsa en aquests dies. El contingut de l'esmentada declaració, que ha aconseguit l'assentiment de tots els països representats, comporta la solidaritat de tot el continent per a la defensa de la sobirania dels diversos estats i de les seves institucions contra tota intromissió subreptícia o violenta de potències estrangeres.

El resultat de la conferència obtenint l'adhesió general d'Amèrica a la política preconitzada pels Estats Units, sembla que contraria profundament als dirigents de Roma i Berlin, contra la política dels quals van dirigits obertament, els acords signats a Lima. No solament les intrigues dels països totalitaris per a intervenir en la política interna de les nacions sud-americanes, mitjançant una actuació dirigida dels seus connacionals allí radicats, s'ha de veure fortament obstaculitzada, sinó que el seu comerç i influència econòmica, poden experimentar greu perjudici, en detriment de les pròpies finances en situació ja extremadament difícil.

Pel que atany al nostre continent, Itàlia sembla que té un interès decidit en precipitar els esdeveniments per tal de resoldre el més prompte possible i amb el major benefici propi la qüestió mediterrània i nord-africana. Aquestes qüestions plantejades, precisament per ella, portat el govern feixista pel seu programa d'expansió, han arribat a un punt en què els dirigents de Roma creuen oportú de plantejar-les amb tota virulència. Creiem sincerament, que Itàlia no pot sostenir per gaire temps l'esforç que s'ha imposat en la doble empresa d'Abissínia i de sosteniment de la guerra d'Espanya i, per tant, a part de l'oportunitat és també una precisió peremptòria que guia la seva política de l'actual moment. La resolució del conflicte d'Espanya solidificant la seva influència a la península. El trobar facilitats i eliminar obstacles en la consolidació de la conquesta etiòpica i obtenir al mateix temps un millorament de les seves posicions a l'Àfrica del nord i oriental, són les finalitats immediates perseguides per Mussolini, el qual es manifestaria satisfet pel moment i podria dedicar-se al restabliment de la seva economia i assegurar les posicions guanyades com a punt de partida per a ulteriors ambicions.

Aquest programa topa i ha de topa irremissiblement amb la posició del govern francès i amb l'instint patriòtic i de conservació de tots els francesos, ja que per la condició de França, com a gran potència imperial, té tanta importància com pugui tenir per a Itàlia, la seva lliure acció a la mediterrània.

Sembla que la principal esperança per a obtenir el resultat esperat, la posa el govern feixista en la intervenció de Chamberlain dels bons oficis del qual prop de París, espera resultats semblants als obtinguts per Hitler a Munic. És de creure, però, que per al primer ministre anglès la seva gestió en el present cas, no es presenta tan planera com en tractar-se de Txecoslovàquia, ja que en donar satisfacció a la tesi italiana es veuria obligat a exigir de França sacrificis tan directes i que afecten tan d'aprop a la seva seguretat i del seu imperi colonial, que creiem ha de topa amb una actitud ferma, d'un govern que no pot claudicar malgrat tota la bona voluntat que pugui suposar-se-li.

Anglaterra té, també, uns interessos primordials a defensar i Chamberlain no deixarà de fer-ho. Per tant, si no és possible que de la pròxima conferència de Roma surtin les bases per a una entesa que comporti la salvaguarda per igual dels interessos i drets de les tres potències, cosa molt difícil donada l'actitud i les ambicions italianes; insistim en què la situació no canviarà fonamentalment per a la pacificació i cordialitat de les relacions franco-italianes.

Hem de registrar en aquesta secció com a nota trista en el panorama internacional, la pèrdua del vell lluitador socialista Mr. Vandervelde, inesperadament mort a Brusel·les el dia 27. No solament desapareix un dels principals amics de la democràcia espanyola, sinó que la causa del dret i de la llibertat mundial ha perdut un dels millors campions, en desaparèixer la formidable intel·ligència i voluntat del prestigiós polític, la pèrdua del qual lamentem.

S. FIGUERAS